פורענות מזדמנת לו · למי שעברו עליו תרכעים יום בלא יסורין: **מפני שמוכפס** · שהיה מוכיח להם מעשיהם: **מאי דכתיב זה דור דורשיו** · דמקיים דור לדורותיו: **למעליותא** · לענין (ה) חסידות: **אמאי** · תורה אור כעס: **ניחוחא** · טוב לרעה:

הדרן עלך יש בערכין

השג יד בנודר · תורת דין הנג יד שהעני נידון בערכין לפי הנג ידו כדכתיב "וחס מך הוא מערכך" בתר עדר אזלינן ולא בתר נידר כדמפרש לקמן: **ופשנים בנידר** · כדמפרש לקמן יגר שהעניך זקן טהן ערך זקן דלא אזלינן בתר שנים דדיה דעדר הכא לא אמר "ערכי עלי" אלא "ערך פלוני עלי" וערך זקן מבן שנים ומעלה פחות מערך ילד: **ופערכין בנערך** · קצב הערך דזכר ונקבה בתר נערך אזיל ולא בתר מעריך כדמפרש לקמן אם שהעריך אחר אחר אמר "ערך פלוני עלי" ונערך עלי טהן ערך (ג) ד) (בנערך) בזמנו: **ופערך** · כדמפרש לקמן אם הערך עצמו פחות מבן עשרים והוי ערך קטן, וקודם נתינתו נעשה בן עשרים, אינו טהן אלא כשעה שהעריך: **תחילה** · **אומר אני אף בערכין כן** · אינו מתרמי בערכין דומיא דקרבנות הוי קרבנות דהא דאמרת דערכין אינן קרבנות משום דלא אמר אהדדי דמפני משום שהעריך עשיר טהן ערך עני לפי הנג ידו משום דאין העשיר חייב כלום ולא דמי למעורע וזה שאמר על העשיר לא נחסון אלא לפי מדת שטתיו של העשיר שפחותין לו יחיירין על שטתיו שלו הלכך נידון בהנג יד דהא לא פירש כלום אלא ערך מדת [שטתיו של] העשיר קיבל עליו ודין ערך נידון בהנג יד: **אבל עשיר שאמר "ערכי עלי"** · דהוי חייב ערך שלם דומיא דמעורע עשיר ושמע (ג) עני וכו': **גמ'** **וקפיץ הנג יד במעריך סוף** · ולא בנודר שהאומר "דמי עלי" אין נידון בהנג יד אלא הכל יהן כשיוכל דאמרינן בפרק האומר משקלי עלי (נקמן כ:) תומר בנדרים מבערכין שהנדרים אין נידונים בהנג יד: **ומפני כדכתיב על פי אשר תשיג וגו'** · כלומר אלו דקרי "למעריך" הכא "עדר" ה) דלעשה דקרא נקט: **עשנים** (ד) **בנערך ולא בנידר** · דהאומר "דמי פלוני עלי" אין נידון לפי מדת שנים אלא כפי שלוטו פלוני ממכר בשוק: **ואף על גב דמדירו עשיר** · בתמיה מדירו הייט זה שאמר "קרבן מעורע עלי": **דלמא עליה דמעורע הם רחמנא** · אלא הכל אמדירו לא: **מאי הכל בקרבנות אינו כן** · הא בקרבנות נמי אזלינן בתר עדר ומשני

השג יד בנודר והשנים בנידר: בנודר תלה רחמנא השג יד דאי עני הוא נתן נתן ואם יעשיר לו אחת מאלו בתוך ה' יום נצול מארתו פורענות: צדקות ה' אשר עשה [אתכם ואת אבותיכם]. סלמר אבותיכם ולא בדין: זה דור דורשיו. כלומר כדור כן דורשיו הייט פנחיגו: **לענין הוקפא ותיזרתא**. כלומר שאם הכנהיג קפדן כך כל הקהל וכן נסי אם הוא עניו אף כולן כן:

הדרן עלך יש בערכין

השג יד בנודר. [השג יד דכתיב על פי אשר תשיג יד הנודר יערכנו בתר השג יד דמעריך אזלינן דהייטו נודר כדמפרש בגמרא ולא בתר נערך כדמפרש אם שנים בנידר. הייטו בערך מהשכתוב [בתורה] אם מבן חדש שנים אם מבן עשרים בתר שנים דנערך אזלינן ולא בתר מעריך וספרש כיצד כו' אבל הר' וחר': אבל בקרבנות [אינו כן]. דלא אזלינן בתר השג יד דמריר אלא [דנידר] כדמפרש הרי שאמר קרבנות של מעורע זה עליו) ש שמביא הוחיו: היה מצורע עני [מביא קרבן עני] כו': [וקא בעי אמאי תני הנא השג יד בנודר הא ב: דרים לא אזלינן בתר השג יד אלא בערכין במעריך ופתרץ דהאי נודר דקתני הייטו מעריך ואמאי תני נודר בתר לישנא דקרא אול רכתיב על פי אשר תשיג יד הנדר יערכנו) קא קרי למעריך נודר והשנים בנידר: שקל ותפור אפילו יעשיר אח"כ ואם לא נתן שקל בעניותו אם יעשיר יתן ערך שלם: אבל בקרבנות אינו כן. אלא תלינן השג יד בנידר: ואע"ג דמדירו עשיר: יביא קרבן עני כשהנדיר עני: ואמאי אם דל הוא. ומבניא קרבן אחר רחמנא יביא קרבן עני דהייט להביא קרבן עשיר הוא ואמאי מביא קרבן עני: כשהיה מדירו [נמי] עני. הלכך מביא קרבן עני: [ואמאי] דלמא עליה דידיה. על מצורע עצמו כשהוא דל הם רחמנא עליה דלייתי בהלת אבל מדירו שאמר קרבנותיו עלי אף על גב דעני הוא לא הם רחמנא עליה אלא לייתי קרבן עשיר דהא כתיב הוא כלומר דהוא מצורע לייתי בהלת אבל לא מדירו: (אחר רחמנא) [אחר רב אדא הדר כתיב] ואין ידו משגת. דלא צריך למכתב דהא כתיב ואם דל הוא אלא מדירו עשיר [מאי] חבי נמי [דמייתי בעשירות] אע"ג (דהמדיר) [דמצורע] הוי עני אלמא דבתר מדיר אזלינן מאי אבל בקרבנות אינו כן כלומר דאזיל בתר נידר הא קא חזינן פרוקיא דאזיל [נמי] בתר מדיר כמי בערכין לעולם

פורענות מזדמנת לו · למי שעברו עליו תרכעים יום בלא יסורין: **מפני שמוכפס** · שהיה מוכיח להם מעשיהם: **מאי דכתיב זה דור דורשיו** · דמקיים דור לדורותיו: **למעליותא** · לענין (ה) חסידות: **אמאי** · תורה אור כעס: **ניחוחא** · טוב לרעה:

הדרן עלך יש בערכין

השג יד בנודר · תורת דין הנג יד שהעני נידון בערכין לפי הנג ידו כדכתיב "וחס מך הוא מערכך" בתר עדר אזלינן ולא בתר נידר כדמפרש לקמן: **ופשנים בנידר** · כדמפרש לקמן יגר שהעניך זקן טהן ערך זקן דלא אזלינן בתר שנים דדיה דעדר הכא לא אמר "ערכי עלי" אלא "ערך פלוני עלי" וערך זקן מבן שנים ומעלה פחות מערך ילד: **ופערכין בנערך** · קצב הערך דזכר ונקבה בתר נערך אזיל ולא בתר מעריך כדמפרש לקמן אם שהעריך אחר אחר אמר "ערך פלוני עלי" ונערך עלי טהן ערך (ג) ד) (בנערך) בזמנו: **ופערך** · כדמפרש לקמן אם הערך עצמו פחות מבן עשרים והוי ערך קטן, וקודם נתינתו נעשה בן עשרים, אינו טהן אלא כשעה שהעריך: **תחילה** · **אומר אני אף בערכין כן** · אינו מתרמי בערכין דומיא דקרבנות הוי קרבנות דהא דאמרת דערכין אינן קרבנות משום דלא אמר אהדדי דמפני משום שהעריך עשיר טהן ערך עני לפי הנג ידו משום דאין העשיר חייב כלום ולא דמי למעורע וזה שאמר על העשיר לא נחסון אלא לפי מדת שטתיו של העשיר שפחותין לו יחיירין על שטתיו שלו הלכך נידון בהנג יד דהא לא פירש כלום אלא ערך מדת [שטתיו של] העשיר קיבל עליו ודין ערך נידון בהנג יד: **אבל עשיר שאמר "ערכי עלי"** · דהוי חייב ערך שלם דומיא דמעורע עשיר ושמע (ג) עני וכו': **גמ'** **וקפיץ הנג יד במעריך סוף** · ולא בנודר שהאומר "דמי עלי" אין נידון בהנג יד אלא הכל יהן כשיוכל דאמרינן בפרק האומר משקלי עלי (נקמן כ:) תומר בנדרים מבערכין שהנדרים אין נידונים בהנג יד: **ומפני כדכתיב על פי אשר תשיג וגו'** · כלומר אלו דקרי "למעריך" הכא "עדר" ה) דלעשה דקרא נקט: **עשנים** (ד) **בנערך ולא בנידר** · דהאומר "דמי פלוני עלי" אין נידון לפי מדת שנים אלא כפי שלוטו פלוני ממכר בשוק: **ואף על גב דמדירו עשיר** · בתמיה מדירו הייט זה שאמר "קרבן מעורע עלי": **דלמא עליה דמעורע הם רחמנא** · אלא הכל אמדירו לא: **מאי הכל בקרבנות אינו כן** · הא בקרבנות נמי אזלינן בתר עדר ומשני

השג יד בנודר והשנים בנידר: בנודר תלה רחמנא השג יד דאי עני הוא נתן נתן ואם יעשיר לו אחת מאלו בתוך ה' יום נצול מארתו פורענות: צדקות ה' אשר עשה [אתכם ואת אבותיכם]. סלמר אבותיכם ולא בדין: זה דור דורשיו. כלומר כדור כן דורשיו הייט פנחיגו: **לענין הוקפא ותיזרתא**. כלומר שאם הכנהיג קפדן כך כל הקהל וכן נסי אם הוא עניו אף כולן כן:

הדרן עלך יש בערכין

השג יד בנודר. [השג יד דכתיב על פי אשר תשיג יד הנודר יערכנו בתר השג יד דמעריך אזלינן דהייטו נודר כדמפרש בגמרא ולא בתר נערך כדמפרש אם שנים בנידר. הייטו בערך מהשכתוב [בתורה] אם מבן חדש שנים אם מבן עשרים בתר שנים דנערך אזלינן ולא בתר מעריך וספרש כיצד כו' אבל הר' וחר': אבל בקרבנות [אינו כן]. דלא אזלינן בתר השג יד דמריר אלא [דנידר] כדמפרש הרי שאמר קרבנות של מעורע זה עליו) ש שמביא הוחיו: היה מצורע עני [מביא קרבן עני] כו': [וקא בעי אמאי תני הנא השג יד בנודר הא ב: דרים לא אזלינן בתר השג יד אלא בערכין במעריך ופתרץ דהאי נודר דקתני הייטו מעריך ואמאי תני נודר בתר לישנא דקרא אול רכתיב על פי אשר תשיג יד הנדר יערכנו) קא קרי למעריך נודר והשנים בנידר: שקל ותפור אפילו יעשיר אח"כ ואם לא נתן שקל בעניותו אם יעשיר יתן ערך שלם: אבל בקרבנות אינו כן. אלא תלינן השג יד בנודר: ואע"ג דמדירו עשיר: יביא קרבן עני כשהנדיר עני: ואמאי אם דל הוא. ומבניא קרבן אחר רחמנא יביא קרבן עני דהייט להביא קרבן עשיר הוא ואמאי מביא קרבן עני: כשהיה מדירו [נמי] עני. הלכך מביא קרבן עני: [ואמאי] דלמא עליה דידיה. על מצורע עצמו כשהוא דל הם רחמנא עליה דלייתי בהלת אבל מדירו שאמר קרבנותיו עלי אף על גב דעני הוא לא הם רחמנא עליה אלא לייתי קרבן עשיר דהא כתיב הוא כלומר דהוא מצורע לייתי בהלת אבל לא מדירו: (אחר רחמנא) [אחר רב אדא הדר כתיב] ואין ידו משגת. דלא צריך למכתב דהא כתיב ואם דל הוא אלא מדירו עשיר [מאי] חבי נמי [דמייתי בעשירות] אע"ג (דהמדיר) [דמצורע] הוי עני אלמא דבתר מדיר אזלינן מאי אבל בקרבנות אינו כן כלומר דאזיל בתר נידר הא קא חזינן פרוקיא דאזיל [נמי] בתר מדיר כמי בערכין לעולם

השג יד בנודר והשנים בנידר. תימה אמאי לא ערכינהו בהדי הדדי וליתני השנים והערכין בנערך ו) ונוד תימ' ל"ל והערכין בנערך כיון יגר שהעריך זקן לו זכר שהעריך נקבה ולא תמעריך לעבר ושנים בנערך וכו'

א מ"ר מ"ד מהלכות מעשה קרבנות הלכה ט ופ"ב מהל' מחוסרי כפרה הלכה יא:

נוסא מה מאמרות הביקש בין דור לדורו בפסוק "זה דור דורשיו וכו'"

מהרש"ל מ"ר ב מ"ר: ס"ג מהלכות ערכין הלכה ו:

מהרש"ל מ"ר

מבנה מלבים להבנת מאמרות הביקש בין הדור לדורו

"בקש הקבה"...

תת נוסא מתמיל דבור מדש נ"ל מאמרות האלה "בראשית" מאמר בקבר לדוריקים ל"ז דקיהו

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה לענין הוקפא וכו' ת ס י ד ו ת ס"ד וחמ"ר מ"ה כדאמרינן מאי שנא דכתיב: (ב) ר"ת ד"ה ערכין נמנהן וכו' ערך מאם הס"ד וחמ"ר מ"ה מערך נמנהן: (ג) ר"ת אבל וכו' עני וכו' הס"ד וחמ"ר מ"ה הכא יד כו' וקפרין: (ד) ר"ה השנים בנידר בנערך הוא ונא בנידר:

נוסא הטע יד המעריך אבל לא בקרבנות

נוסא מעורע עשיר ומדירו עני

שיטה מקובצת

ה) אומר אלמלי בא אות א' נמחק: יתורה בראשית מלכלת צדקה מלך יהודה ביקש: ג) השג יד בנודר במעריך הוא כדכתיב כאשר תשיג: ו) בנערך. גליון ו"ל ו) ערך אשה הס"ר וסה"ד הערך בומן הערך: ס) נודר לישנא אות ד' נמחק: ו) בנערך. גליון ו"ל משום דשנים בנידר אם ילד הוא אם זקן ראוי גם השג יד תלה בנידר אם עני אם עשיר לכן תנגרא בחדא לישנא והיינו דקאמר בגמרא אידי דאמר השג יד בנודר אמר השנים בנידר. הרא"ש ו"ל: ז) בנערך כיצד כו': ח) תיבות הוא למעורע עשיר נמחק: ט) עני. מפרש הר"ר סנחם: י) ואמר מה שאמר זה עלי: יא) כו' ואראה פלינ רבי ואמר דעשיר שאמר: יב) משמע דיתבא דשמעתא דאמרי' אבל כו' תיבות פי' דסתאי' נמחק: יג) עני. מרוי הרש"ר:

הגהא

ה) כלומר דנ"ל אם זה שמביא פחתין סים מעורע עני וכו'. ב) נ"ל ואחידי דקא קרי למעריך נודר אמר נמי ושנים בנידר